

раження рослин звертатись до Державної інспекції з карантину рослин для визначення захворювання. Також власників попереджують про відповідальність за порушення законодавства у сфері карантину рослин.

Тільки спільними зусиллями фахівців фітосанітарної служби та господарів теплиць і ділянок, де вирощуються хризантеми, можна запобігти поширенню небезпечної хвороби — білої іржі хризантем.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Firman J.D. White rust of chrysanthemums / J.D. Firman, P.H. Martin// Annals of Applied Biology. — 1968. — №62. — P. 429 — 442.*
2. *Хімічні засоби захисту від білої іржі хризантем, що використовуються у світовій практиці / Д.І. Пал, Н.М. Копча, А.М. Садляк // Захист і карантин рослин: міжвідомчий тематичний науковий збірник. — К. — 2007. — №53. — С. 167 — 173.*
3. *Карантин і захист рослин. — №5, травень 2012 р.*
4. *Люстрований довідник регульованості шкідливих організмів в Україні / Борзих О.І., Башинська О.В., Константинова Н.А., Палама-*

ренко В.О., Пилюпенко Л.А., Сикало О.О., Татусь О.К. — Укрголовдержкарантин, 2009. — С. 157 — 158.

5. <http://www.kmv.ru/belayarzhavchina>
6. <http://www.sadovod-ogorodnik.ru>

Зображення використані

з інтернет-ресурсів: <http://invasive.org>
<http://draaf.lorraine.agriculture.gouv.fr>
<http://forestryimages.org>
<http://photos.eppo.org>
<http://extension.entm.purdue.edu>
<http://en.wikipedia.org>
<http://hort.uconn.edu>
<http://chrysanthemums.info>

УДК: 632.913.1

АМБРОЗИЯ ПОЛИНОЛИСТА

на території Донецької області

Одним з головних завдань Державної служби з карантину рослин є охорона території України від занесення і розповсюдження карантинних бур'янів, а також своєчасне виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ обмежено поширених карантинних організмів, у тому числі і бур'янів.

Щоб зупинити подальше розповсюдження карантинних бур'янів державні інспектори з карантину рослин на Донеччині щороку здійснюють контрольні обстеження на площі до 250 тис. га, з яких: 213,3 тис. га — сільськогосподарські землі; 3,7 тис. га — землі лісового фонду; 26,3 тис. га — землі населених пунктів, промисловості, автомобільних доріг та залізниць; 6,7 тис. га — землі присадибних ділянок. Обстеження несільськогосподарських угідь має особливе значення у зв'язку з тим, що з них, як правило, починається вторгнення й розповсюдження карантинних бур'янів на поля.

Щороку обстежують у першу чергу землі суб'єктів господарювання, де вирощують насіннєвий та садивний матеріал (в області це понад 10 тис. га), посіви та насадження імпортованих матеріалів, у тому числі на державних сортодільницях та в науково-дослідних установах — до 1,5 тис. га.

Протягом 2011 р. державними інспекторами з карантину рослин у Донецькій області було проведено понад 700 контрольних обстежень на виявлення карантинних бур'янів. У ході обстежень підтверджено на-

В.Є. СИМОНОВ,
В.О. РОМАНЧЕНКО,
А.Ф. ЧЕЛОМБИТКО,
 Головна державна інспекція
 з карантину рослин України
В.М. СТЕФКІВСЬКИЙ,
 Державна інспекція з карантину рослин
 по Донецькій області

явність у вогнищах карантинних бур'янів, поширених на території області: амброзії полинолістої, гірчака повзучого, повитиці польової.

Особливо небезпечна у регіоні — **амброзія полиноліста**, адже її масове розповсюдження призвело до негативних наслідків та потребує залучення величезних зусиль і коштів для її знищення.

Із загальної площі території області (2652 тис. га) амброзією полинолістою засмічено понад 1077 тис. га, тобто 40% земель, з яких 85% — землі сільськогосподарського призначення (рис. 1).

Розпорядженнями голови облдержадміністрації, райдержадміністрацій, рішеннями голів міських рад у 18-ти районах та 27-ми містах обласного підпорядкування запроваджено карантинний режим по амброзії полинолістій та затверджено фітосанітарні заходи, виконання яких контролюють облдер-

жадміністрації, райдержадміністрації, міські ради, державні інспектори з карантину рослин. Проте цих заходів не достатньо для обмеження подальшого розповсюдження амброзії.

В регіоні підвищено відповідальність посадових осіб та населення області за своєчасне і ефективне знищення амброзії та зменшення засмічених площ. Також розроблено заходи з локалізації та ліквідації амброзії полинолістої на території області до 2015 року, які рішенням обласної ради включені до “Комплексної програми розвитку села та агропромислового комплексу Донецької області на 2011—2015 роки”.

Внесення змін та доповнень до програми, що стосується амброзії,

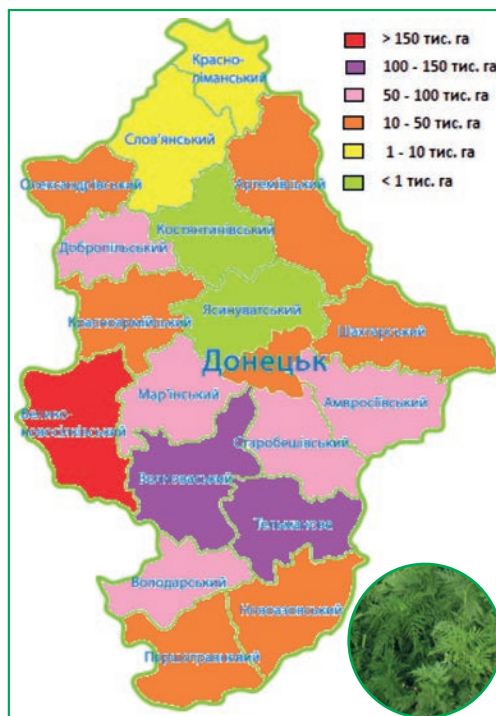

Рис. 1. Площі засмічення амброзією полинолістою в Донецькій області станом на 01.01.2012 р.

стало законною підставою виділення коштів для знищення бур'яну.

Розроблені заходи з локалізації і ліквідації амброзії включають: **в населених пунктах** — багаторазове низьке скошування і висівання трав; **на землях сільськогосподарського призначення** — дотримання сівозміни, агротехніки, застосування гербіцидів, висівання трав і багаторазове низьке скошування; **на інших землях** — різне поєднання зазначених методів.

У “Комплексній програмі” заходи визначені для кожного з 18-ти районів та 27-ми міст обласного підпорядкування, для 4-х обласних організацій — державного підприємства Донецька залізниця, служби автомобільних доріг в Донецькій області, Донецького обласного управління лісового і мисливського господарства, комунального підприємства Компанія “Вода Донбасу”.

Прогнозується провести заходи з ліквідації амброзії на території області в 2011—2015 роках на площі 2836 тис. га, з них: висівання трав — на площі 82,8 тис. га; застосування гербіцидів — 2354,9 тис. га; низьке скошування — 398,3 тис. га (рис. 2). На виконання цих робіт планується використати понад 650 млн грн.

У 2011 р. програма заходів виконана на 106,5%, по фінансуванню — на 110,5%. Роботи з ліквідації амброзії здійснені на загальній площі 589 тис. га, з них: висів трав — 16 тис. га; застосування гербіцидів — 488 тис. га; низьке скошування — 84 тис. га; загалом використано понад 133 млн грн.

В окремих районах, містах та обласних організаціях прогнозовані обсяги робіт виконали і значно перевищили, але в деяких — не виконали, наприклад, в містах Новогродівка, Димитрів та інших.

Інспектори з карантину рослин спільно з представниками райдержадміністрацій, обстежуючи території, встановили, що завдяки системі агротехнічних, хімічних, фітоценотичних і механічних заходів 2007—2011 років в 6-ти районах кількість засмічених амброзією земель зменшилася більше ніж на 103 тис. га.

За 9 місяців 2012 року заходи з ліквідації амброзії вжито на площі 528 тис. га, з них: висівання трав — 10 тис. га; застосування гербіцидів —

більше 440 тис. га; низьке скошування — 77 тис. га.

На вказані заходи витрачено близько 150 млн грн, у тому числі кошти місцевих бюджетів — 14 млн грн, що у 2 рази більше, ніж у 2011 р., кошти підприємств — 112 млн грн, інші кошти — більше 20 млн грн. На сьогодні програма 2012 р. виконана на 94% по обсягах виконаних заходів і на 115% — по фінансуванню.

З метою пропаганди локалізації та ліквідації карантинних бур'янів спеціалісти Держінспекції щороку виступають на радіо, телебаченні, розміщують статті в газетах і журналах, розповсюджують листівки, брошури та буклети. Інформація про стан та провадження заходів з локалізації та ліквідації амброзії періодично оновлюється на веб-сайті облдержадміністрації.

Для забезпечення оперативного реагування на звернення громадян про відсутність заходів з локалізації та ліквідації амброзії при інспекції створено “Зелену лінію”, на яку щороку надходить понад 50 звернень, за якими провадяться відповідні роботи.

Спеціалісти інспекції щороку беруть участь в обласних та регіональних нарадах працівників агропромислового комплексу, міжнародних наукових конференціях, які організує Донецький ботанічний сад НАН України. 25—28 вересня 2012 рр. на базі Донецького ботанічного саду НАН України відбулась Міжнародна конференція “Інтродукція, селекція та захист рослин”. Під час роботи конференції були обговорені результати практичних і теоретичних розробок з проблем вивчення, відновлення та охорони живої природи Донецького регіону; актуальні питання ефективного вико-

ристання рослин у визначенні стану та оптимізації довкілля. На пленарному засіданні виступив начальник інспекції Стефківський В.М. з доповіддю “Фітосанітарний стан області, заходи з локалізації та ліквідації амброзії та їх виконання у 2011, 2012 роках”.

Особливу увагу інспекція приділяє заходам з локалізації та ліквідації амброзії на землях обласного центру — міста Донецька, де проживає понад 1 млн мешканців. Проводиться інформаційно-пропагандистська робота під час зустрічей та нарад з керівництвом і комунальними службами міста. Державні інспектори з карантину рослин спільно з представниками міської ради постійно контролюють знищення амброзії юридичними та фізичними особами міста. У Донецьку впродовж 2012 р. проведено 54 спільних рейдів-перевірок, в результаті яких виявлено 57 порушень. Аналогічна робота провадиться у містах Маріуполь, Горлівка та інших.

У червні цього року в Краматорську з ініціатиивою “Клубу підприємців Краматорська” та за підтримки міської влади, державних інспекторів з карантину рослин, комунальних підприємств та громадськості у межах довгострокового проекту “Разом зробимо місто чистим” було проведено загальноміську акцію “Краматорськ без амброзії”. Акція стартувала 5 червня. Жителям міста запропонували здавати за гроші рослини амброзії, вирвані з корінням. Державний інспектор з карантину рослин в м. Краматорськ інструктував населення щодо зовнішніх ознак бур'яну, навчав приймальників розпізнавати амброзію, спільно з представниками міської ради контролював роботу приймальних пунктів. За 15 днів акції жителі міста здали до приймальних пунктів 84,6 тонн рослин амброзії з корінням.

Ця акція стала безпрецедентною подією, адже Краматорськ — поки що єдине місто в Донецькій області, де небезпечний бур'ян знищували всією громадою: підприємці, міська влада, інспектори з карантину рослин і прості громадяни.

Акцію вирішено продовжити у наступному році з визначенням конкретних ділянок міста для повного очищення від амброзії.

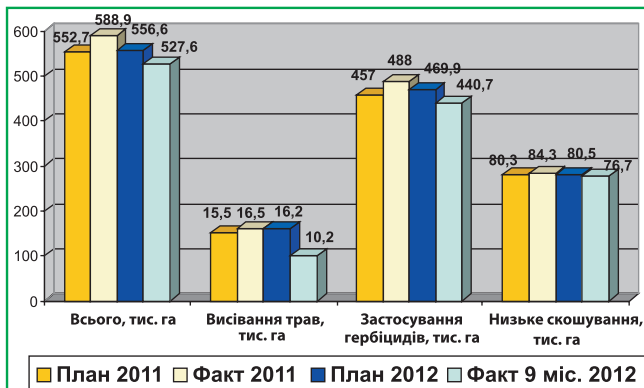

Рис. 2. Прогнозовані обсяги заходів з локалізації та ліквідації амброзії полинолистої у 2011—2012 рр. та їх фактичне виконання